

2. F. S.

DISSERTATIO GRADUALIS
De
TERMINIS

POTESTATIS
PATRIÆ,

Quam,

*Consentiente Ampliff. Facult. Philosoph.
in Reg. Acad. Aboënsi,*

Sub PRÆSIDIO

CL. VIRI,

Mag. ALGOTHI A.
SCARIN,

Hist. & Phil. Civil. Profess. Reg.
& Ordin.

Publico examini modeste subjicit

GEORGIUS HELSINGIUS Fil.

Wiburgensis.

Ad diem 20. Maji, Anni MDCCXXXII.

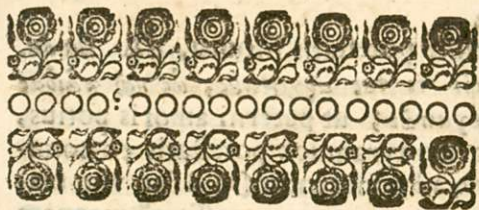
Horis locoque solitis.

ABOÆ, Exc. R. Ac. Typ. Joh. Kiämpe.

CONSPECTUS.

- §. I. *Parentum in prolem jus & potestatem ostendit.*
- §. II. *Potestatis illius fundamentum adfert.*
- §. III. *Quousq; potestas illa se extenderit apud Romanas & ceteras gentes, disquirat.*
- §. IV. *Veterum Suionum in liberos suos potestatem persequitur.*
- §. V. *In terminos, Jure Naturali sancitos, inquirat.*
- §. VI. *Liberos exponendi jus parentibus nullum competere asserit.*
- §. VII. *Etiam ex delicto jus vitæ & necis parentibus derogat.*
- §. VIII. *Exheredandi quoque & abdicandi jus ipsis denegat.*
- §. IX. *Vendi aut oppignorari liberos posse asserit.*
- §. X. *Juris istiusmodi quicquid sibi patres olim vindicaverint, non patriæ potestati, qua tali, sed pristinae majestati domesticæ adscribendum, censet.*
- §. XI. *Reliquias hujusce juris in civitate, præcipue vero in monarchicis imperiis dari, in fine explicat.*

L. N. 7.

§. 1.

SCite & ad rem apposite omnino Poëta Jovem dixere *Patrem hominum, quorum se Dominum gerat*, præsertim, quum sub patris titulo Dominum complecti voluerint. Scilicet, intuitu illius pietatis, qua sibi invicem obligantur parentes & liberi, Jovis in homines imperium mere paternum haberi voluerunt, quod in eosdem ad instar cognati generis sui, exerceret. Sic patris nomen imperatoribus impositum fuisse, constat, non præcise *ἐξουσίας*, seu imperii

rii & potestatis intuitu, ἀλλ' ἵνα αὐτοῖς
 τοῖς τε τῆς ἀρχομένης, ὡς καὶ παῖδας
 ἀγαπᾶν; ut paterni amoris potius,
 quam tyrannicæ potestatis eo nomi-
 ne admonerentur (a). Adeo vim ma-
 gnâ, magnâ necessitatē, magnâ
 insuper religionem paternus honor
 possidet. Liberis suis parentes mu-
 nera conferunt omnem remunera-
 tionem exsuperantia, vitam scili-
 cet, alimenta, &, quod ceterorum
 longe maximum est, educationem:
 ex qua hominis dignitas & socialis
 vitæ decus inprimis elucescit. De-
 scendit a: ex his beneficiis tanta vi-
 cissim etiam ad liberos obligatio, ut
 quamdiu in vivis maneant, omnibus
 grati animi signis partem vix asse-
 qui possint meritorum sibi a paren-
 tibus impensorum. Habet vero se
 hoc eorum, puta liberorum debi-
 tum ad *imperium* quoddam *paternum*,
 tanquam ad suum correlatum. Et-
 enim si parentibus obsequium præ-
 stabunt & observantiam, horum

(a) vid. Dion. Lib. 53.

3
in illos imperium inde arguitur,
sine quo Parentes non jus suum ex-
ercere, neque officio recte fungi,
nedum a liberis debitam obedien-
tiam, aliaque vicissim officia expe-
ctare possunt.

§. II.

ORiginem & fundamentum hujus-
ce juris investiganti, ingens
certe momentum ad conciliandam
huic ordini auctoritatem habere
videtur illa assertio, quæ immedi-
ate, & *per modum potestatis a Deo de-*
legata tributum censet. Sed de qua
sentiendum, quod, quamvis speci-
em etiam in se pietatis quandam
comprehendat, ab omnibus tamen
non æque tuto admittatur; quip-
pe quum eo ipso, eandem potesta-
tem cum eo, qui delegavit, habe-
re is videretur, qui delegatam a se
commissam sibi potestatem exerce-
at. Unde summo opere cavendum,
ne ejusmodi assertio, & nisi ad hu-
manos calculos ipsam Numinis ma-
jestate-

iestatem revocare velimus) idem
 specie imperium, quod in Deo est,
 in hominem finitum cadere, statu-
 ere velle videamur. Plus sibi pol-
 lici posse videntur, qui cum Gro-
 tio *ὁ παῖς* (b) hujus imperii ortum
 ex *generatione* immediate repetunt.
 Scilicet, quod in illo actu paren-
 tes ipsum Deum quodammodo re-
 præsésent, dum eum, qui nondum
 existit, jam existere faciunt; adeo-
 que non solum bonum omnium
 præstantissimum, *vitam*, conferunt,
 sed & ceterorum bonorum occasio-
 nem subministrant. Sed quæ *gene-
ratio*, quamvis, ratione habita al-
 latæ rationis, vel maxime comen-
 detur a nonnullis, totum tamen
 negotium ad patriam potestatem
 constituendam absolvere non valet.
 Proles enim, quemadmodum per
 generationem ex substantia paren-
 tum suum esse habet; ita quoque
 in personam abit parentibus simi-
 lem, ut adeo naturaliter, quoad
 jura
 (b). J. B. & P. Lib. II. cap. 5. §. 1.

jura hominibus communia, censeatur ipsis parentibus æqualis. Cum itaque non satis sit prolem utcumque in hunc mundum projici, utpote indigentia & imbecilli conditione hominis recens nati id, suo quodam jure, exigente, ut certis hominibus, præcipue vero parentibus imponantur educationis molestiæ, quibus sine imperio hi defungi nullo modo possunt, remanet ex illius, puta educationis necessitate, potius esse derivandum jus illud, de quo nunc inprimis quæritur, avitum & patrium. Quippe quo munitis proclive erit parentibus liberorum actiones, quibus ob judicii defectum ipsi consulere nesciunt, ad certos fines ex æquo & bono cum privato tum inprimis publico dirigere. Cui vero pietati & imperio parentum cum a parte prolis reverentia & studium jussis paternis parendi respondeat, ad majus robur & firmamentum hujusce fundamenti ab aliis neque præter rem concipi-

pi existimaverimus tacitum quoddam pactum seu consensum liberorum in illum socialitatis statum, seu moralem sub imperio parentum inæqualitatem. Quem vero consensum si in liberis, rationis usu destitutis quis non facile admiserit, fingat idem, prolem statim post ortum suum, justo rationis usu illico instructam, quæque perspiciat eam sibi nascendi sortem a natura tributam esse, ut sine aliorum ope servari nullo modo queat: & videbit illico, non vellicante sensuum impulsu solum, sed inprimis rationis ductu eandem eo festinare ardentius, unde spes salutis aliqua appareat, inprimis vero parentum opem imploraturam, illorumque semet imperio subjecturam. Adeo ut momenta non penitus omnia hujus *Pufendorfiani* (c) asserti excussisse videantur, qui hanc speciem consensus cum ratione præsumti parum roboris naturaliter habere contendunt

(c) *J. N. G. Lib. VI. cap. 2. §. 4.*

7

dunt ad jus illud, de quo quæritur,
imperii rite constituendum.

§. III.

EXposito sic quidem potestatis patriæ fundamento, non ab instituto alienum erit dispicere, quousque illa se extenderit apud Romanas ceterasque gentes. Invaluit apud Româos sicut & alibi, mos olim execrandus liberos pro arbitrio & re nata e medio tollendi. Expositionem illis usitatam fuisse, crudelis gemellorum, *Romuli* atque *Remi* (ut alios taceamus) sine cura abjectio luculenter testatum facit. Abdicandi quoque jus illos pro lubitu usurpasse plurima exempla docent; cui tamen mori, sensim evanescenti, exhæredatio successit, *fulmen parentum* a *Quintiliano* vocata (d). Patri quoque liberos vendere leges XII tabularum, a Decemviris latæ & in ordinem digestæ, permiserunt: ea legibus

(d). vid. Jo. Balth. Wernher. diff. J. N. diff. VIII. p. 255.

gibus admixta leveritate, ut, si ipsos se in libertatem vindicarent liberi, aut ab emtoribus manumitterentur, iterum ac tertio venundari posse voluerint (e). Extendebant etjam patriam suam potestatem Romani usque ad vitam & necem liberorum. Cujus rei exempla plurima adfert Arniseus (f). Observandum porro est, quod hæc potestas exercebatur non solum in liberos, in familia paterna adhuc constitutos, sed & illos, qui jam familiæ propriæ capita audirent (g). Quin eandem potestatem in adoptivos filios sibi adoptantes non raro arrogavere patres, ita ut, quam commodorum, eandem incommodorum cum genuina familiæ subole

(e) Bodin. *de rep. lib. I. c. 4. p. m. 22. conf. Pufend. J. N. G. lib. VI. c. 2. §. 9. p. 872.* ubi quoque aliarum gentium, idem jus exercentium, exempla adducit. (f) *de rep. Cap. IV. sect. 2 §. 2. p. m. 234. & alibi passim.* (g) *Grot. J. B. P. lib. II. c. 5. §. 7.*

le communionem illi quoque experiri necessum habuerint (*l*). A tanta vero inhumanitate cum non abhorruerint Romani parentes, quod graves & horrendæ liberorum coërcitiones apud eos, magis crebro invaluerint, haud difficulter quisque videt. Quod ad ceteras gentes attinet, eandem cum Romanis, in exercenda patria potestate, ingressæ sunt viam: adeo ut, quæ materiale quidem, ceu Philosophi loqui amant, a Romanis adeo non multum dissenserint; licet, quoad formale, diversitas se nonnulla prodiderit, majorum institutis a singulis accommodata. Sic Ægyptios, Persas, Indos, Æthiopes, Hispanos, Gallos, Germanos, aliasque longe plurimas nationes, idem imperium, acerbitate majori modo, modo etiam lenitate, exercuisse, penes scriptores obvium est videre (*i*).

§. IV.

(*l*) Bodin. *loc. cit.* Arnif. *loc. cit.* p. m. 236. (*i*) Arnif. *loc. cit.* p. m. 237. sq.

§. IV.

TRagicæ asperitatis, quæ ceterarum gentium tantum non omnium fuit, per omnia exsortes fuisse veteres Sviones historiæ illorum legesque vetustæ non sinunt affirmare. Patriam potestatem nullis, nisi naturalibus insiti affectus atque conscientie limitatam legibus, adeoque regia hodierna quavis absolutiorem, quin extendere in infinitum, adeoque ad vitæ necisque jus supremum, nemine prohibente, potuissent, nullum esse dubium censet nobiliss. Wilde, historiæ pragmaticæ Svionia nostræ nuperrimus idemque adcuratissimus Scriptor (k). Et certe occurrunt in annalibus exempla juris illius extremi, puta vitæ ac necis, pari ac apud ceteras gentes crudelitate exerci-

Pufend. loc. cit. §. 6. p. 868. sq. §. 12. p. 878. seq. Wernher. loc. proxime cit. conf. dissert. Aboæ, A:o 1728. habita, de Expositione veterum Sc. cap. 2. Tb. 1. p. 23. sqq. (k) Hist. pragm. Suec. cap. II. §. 16. 1.

erciti. Sed illa, ut rariora, loco-
 que adeo non publico & illustri
 posita, honestæ gentis famæ, pa-
 rum aut nihil omnino derogabunt.
 Certe expositionem infantum non
 nisi summe egenis jus Odinianum
 permisit. Et si quæ civium superflua
 excresceret multitudo, ita ut one-
 ri esse civitati inciperet, eandem
 non vita donatam pro arbitrio mo-
 ri coëgerunt scita ævi illius; sed
 per crebras & continuas emigratio-
 nes potius exoneraverunt, ut fa-
 mem mortemque suis ipsa viribus,
 quantum fieri posset, averteret. Un-
 de quoque pronum erit videre, non
 solum curam majorum in educati-
 one & defensione liberorum elu-
 xisse, sed vulgo jus sibi neque ma-
 jus arrogasse parentes, quam quod
 ad illum finem obtinendum faceret.
 Potius liberorum suorum mores
 gravitate regebant, emendabant
 consilio, &, si quando opus esset,
 ficta quasi & simulata severitate mo-
 dice castigabant. Parentum impe-
 rio

rio non refragabantur liberi; sed
 iudicio eorum stare, arbitrioque
 acquiescere, a natura & adſuetudi-
 ne quaſi edocti videbantur. Et mo-
 dum in caſtigando ſi forte exceſſe-
 rint parentes, pœnam magis in ju-
 ris privatione, quam aliqua corpo-
 ris afflictione, recentiorum tem-
 porum iſtitutis ſancitam legimus.
 Durabat vero hæc patria poteſtas,
 de jure vetuſto, per omnem ſæpe
 liberorum vitam; ita ut filius, quã-
 vis uxoratus, in patris poteſtate
 fuërit cum tota familia, & quam-
 diu cum patre cohabitaret, nil ſi-
 bi ſed patri acquiſiverit: Imo, ſi
 quid liberis hæreditate aut alia qua-
 cunque ratione honeſta obveniſſet,
 morientibus iis non pater ſucceſſe-
 rit, ſed avus. Interim tamen & id
 obſervamus, emancipationem his
 in uſu fuiſſe; adeo ut pater filium,
 publice & in iudicio, a poteſtate
 ſua ſubinde liberarit, datis ei bo-
 nis maternis, &, quantum vellet,
 ex ſuis. Quemadmodum hanc ve-
 teris

teris ævi potestatem patriam apud
 Sviones nobiliss. Stiernhökus in
 suo *jure Svionum vetusto* pluribus
 expressam voluit. Ex his demum
 colligimus, potestatem patriam an-
 tiqvitus in Svecia illimitatam, &
 ad liberos, ubicunque essent, ar-
 bitrario jure extensam fuisse. Sed
 quæ, uti modo dictum, commu-
 niter ita temperata tamen, ut li-
 beri non tam sævitia, quam judi-
 cio & auctoritate regi se cerne-
 rent.

§. V.

Perspectis ita quidem variis vari-
 arum gentium exercendæ patriæ
 potestatis moribus atque institutis,
 qui termini jure naturali sanciti
 sint, porro dispiciamus. Qui ut
 rite accurateque constituentur, di-
 stincte agamus necesse est. In sta-
 tu naturali, ubi rei civilis nihil
 homines intercedit, quin major
 vis sit potestatis hujus, eademque
 partibus multo quam in republica
 plu-

pluribus absolvatur, nullum est du-
 bium. Certe non dubitabit, quis-
 quis societatem neque in familiis
 segregibus sine imperio conservari
 potuisse cogitaverit, pariterque
 causam meminerit illam, cur in re-
 publica civitatum rectores plenari-
 um usum pristini juris patribus fa-
 miliarum derogaverint. Atque in-
 de factum quoque existimamus,
 quod in pristino statu illo paren-
 tes sibi merito asseruerint duriores,
 & quæ pœnæ rationem haberent ex
 delicto, animadversiones. Pater
 vero ut talis, & qui in civitate
 vivit, quemadmodum liberos suos
 educare tenetur; ita neque mayo-
 rem in illos potestatem habeat o-
 portet, quam quanta ad educati-
 onis munus rite obeundum opus
 habet. Idque non de nihilo. Quo-
 ties enim jus naturæ ad aliquid ob-
 ligat, recte præsumitur illud quo-
 que dare facultatem illa admo-
 vendi media, sine quibus finis iste ob-
 tineri nequeat. Hoc ergo imperi-
 um

um cum ab educatione, utpote fine, mensuram capiat, majorem utique potestatem minime concedit, quam quæ proliis educandæ fini respōdeat. Unde etjam, in casu delicti, non nisi ad modicam, & quam tenera ætas perferre potest, castigationem, quæ fit solius emendationis & desuetudinis causâ, se extendet. Nempe, quod in illa immatura ætate liciti & illiciti h. e. legis intelligendæ nondum capaces sint, ejusque auctoritati ex malitia & dolo se etjamdum opponere nesciant. Quod si vero pater simul sit instructus majestate domestica, aut civitatis integræ princeps fuerit, utique per modum sententiæ & pœnæ forensis in delicta liberorum suorum juste animadvertere potest, quum hujusce respectu juris liberi eodem modo ac subditi considerandi veniant. Cetera jura, quæ pro diversa liberorum ætate, in singulos patri, ut tali, competunt, quia ad institutum nostrum adeo non directe

B

per-

pertinent, in præsentia indicasse
saltem nobis satis erit.

§. VI.

Hisce vero arctioribus patriæ po-
testatis limitibus rite positis at-
que constitutis, liquido adparet, jus
liberos exponendi, salva æqualitate
naturali, parentibus non compete-
re. Quippe qui perfectæ quodam
justitiæ expletrici dictamine obli-
gantur ad præstanda liberis ea offi-
cia, quæ tenera illa ætas suo quo-
dam jure exigit. Liberis hinc na-
scitur jus quoque perfectum paren-
tibus impiis etiam in vitis ea ex-
torquendi, sine quibus ipsorum vi-
ta conservari non potest. Illa igitur
liberis præbeant oportet paren-
tes, quæ ad ipsorum vitam, tum
naturalem tum quoque civilem,
necessaria sunt, & Pufendorfio (1).
alimentorum nomine veniunt. Quæ
si liberis denegare sustineant, quod
omnino fit per expositionem, juris
natu-

(1). J. N. G. IV. II. 5.

naturalis præceptum de alendis & educandis liberis inde violari, in aprico posita res est. Ut de innato illo, quem omni animantium generi natura iniecit, adfectu sensuali nil dicam, cujus in se fervorem & imperum, ne per abusum rationis suæ parentes extinguant, animalia rationis expertia, ipsos non raro commonefaciunt; quippe quæ ardentem & sollicitam, nonnunquam manifesto cum vitæ discrimine, dimovere conantur, quæ ad destructionem pullorum quocunque modo tendant. Quid? quod & juri humanorum, in quæ etiam tenelli, tanquam homines, veniunt, communioni vis infertur ea, quæ, si non parentes a nefando proposito saviendi in propria viscera arce-re possit, eosdem reos certe constituit ejus criminis, quo membrum societati humanæ vel aufertur, vel saltem auferri tentatur.

§. VII.

DE cetero neque ex delicto parentes, quæ tales, juris sibi quicquā acquirunt in vitam liberorū. Nempe, cum patria potestas plus sibi arrogare non possit, quam, quantum opus fuerit ad honestam educationem, ea quæ obligatio exspirat, quæ liciti & illiciti capaces evadunt liberi, legumq; auctoritati ex malitia & dolo se opponere possunt. Hinc quoque si quid gravius egerint minores, quamvis pubertati proximi, e. g. si puer alter alterum ex temeritate & ferocia juvenili in amnem & mortem propelleret, non pœna publica vitæ afflictiva, sed graviore castigatione domestica privatim afficiendus erit. Idque non ex natura alicujus præcedentis delicti, id quod requirit capacitatem legis intelligendæ, sed emendationis & desuetudinis causa saltem, ne vel ipse, vel, illius exemplo, alii in eundem offensionis lapidem impingant. Quod si vero graviore ista increpatio-

tione privata a peccando dimoveri
 nullo modo possint, sed ex facti
 circumstantiis eosdem per malitiam
 & fraudem egisse liquido appareat:
 tum ex legibus pro modo imperii,
 quod in familiam exercet, vel ipse
 puniat, vel, si graviore regno sub-
 stet, magistratui civili plectendum
 deferat. Ita vero cum comparata
 sit potestas patris abstractive con-
 siderata, prout modo innuimus, per
 omnia certe non possumus proba-
 re illum veterum Persarum morem,
 qui, quamvis non in familiis segre-
 gem, sed in regno & republica ci-
 vilem vitam agerent, vitæ necisq;
 arbitrium sibi in uxores & liberos
 promiscue permiserunt, in modum
 lactucarum, surculos stirpis suæ vi-
 gori noxios, sine dolore ressecantes
 (m). Imo de Romanis constat, quod
 licet rempublicam jam administra-
 ret filius, idque summa cum laude
 & vitæ innocentia, siue flagellis cæ-
 dere siue perire eundem vellet pa-
 ter,

(m). *Alian. var. hist. lib. 1. cap. 34.*

ter, non consul, non tribunus plebis, non ipsa turba, etsi aliam omnem sua potestate minorem existimaverit, fulmen brutum avertere, mortique adjudicatum filium servare potuerit (n).

§. VIII.

Ultimum animadversionis genus, ad quod descendere parens potest, exhæredationem & abdicationem esse, sunt qui existiment. Nempe, si, obstinatione quadam male agendi, familiæ famam incolumitatemque intervertat filius, pluribusque præmissis cohortationibus ac coërcitionibus ad temeritatis emendationem parens nil proficiat. Sed videntur nobis liberi jure meritoque excipiendi a fulmine tam atrocis excommunicationis, præsertim in illa ætate, quæ disciplinæ domesticæ adhuc substant, dum spes neque de-

(n) *Dion. Halic. antiq. rom. lib. II.*

desperata penitus omnis emendationis, neque per ætatem capaces sunt, qui committant tam atroci fulmine necessario expianda (o). Accedit & illud, quod forte in culpa ipsi parentes fuerint tantæ liberorum proterviæ, puta, ipsis indulgendo, aut alio quocunque modo vitia eorum, saltem indirecte, adprobando. Quin & id interdum evenit, ut de levibus admodum causis, liberos omni bonorum participatione parentes privent. Adeo ut vel hoc intuitu parentes male sibi ejusmodi jus vindicent. Unde etiam, ne parentes, forte stolidæ magis pertinaciæ, quam rationi obtemperantes, hæreditate liberos inhumaniter excludant, & ne auctoritate sua in liberos abutantur in fraudem boni publici, aut iniquam eorundem oppressionem, leges civiles prudenter cavent.

§. IX.

(o). *conf. Proverb. XIX. v. 18. 19.*

§. IX.

NE autem omnes jus parentibus
denegare videamur, liberos
vendendi (aut oppignorandi) jus i-
pſis ſecundum naturā tribuere non
dubitamus. Ea tamen cautione ad-
hibita, ne id fiat, niſi in extrema
inopia, adeo ut nullum aliud ſu-
perſit ſui aut liberos ſervandi re-
medium. Non negamus, quoniam eo
ipſo vis aliqua inferri videatur, tum
naturæ, tum etiam hominis præ-
ſtantię, cui nullum pretium æqua-
re poteſt; interim tamen, ubi nul-
la alia ratio, vel ex ſumtibus pu-
blicis, alendi ſuppetit, præſtat, fili-
um in ſervitutem, ſaltem tolerabi-
lem tradere, ex qua emergendi ali-
qua ſpes eſt, quam fame, extingui.
Cenſetur quippe natura ipſa, jus dare
ad omne id, ſine quo obtineri non
poteſt, quod ipſa imperat. Omnis
vero tum certe ab hoc negotio ini-
quitis præſumptio aberit, ſi in tem-
porariam ſaltem filii ſervitutem pa-
rens conſentiat, ſibiſque jus retra-
hen-

hendi, tempore quocunque, five definito five indefinito, integrum stipulatus fuerit. Hujusce adjectæ conditionis intuitu, ubi ex dira necessitatis lege ad lauriorem conditionem eluctari potuerit, parenti utique semper licebit filium redimere, præsentim, quum non ipsum jus, quod formaliter sibi per generationem & educationem parens acquisivit, in emtorem transferat, sed ejus tantum effectus, puta operas atque labores filii, eos quos subire posse æstimationis rationem non facile quisquam negaverit.

S. X.

Hujusmodi autem quicquid sibi patres olim vindicavere juris in liberos, tantum abest, ut unice patriæ potestati, qua tali, ut potius pristinae majestati domesticæ adscribendum censeamus. Cujus non uno momento omnia jura absorpsit civile imperium, quin eodem

dem introducto multæ in familiis reliquæ pristini status diutissime remanerent. Quamvis enim primi mortales ex infida & insidiosa illa, utut libera, vitæ conditione, quæ ante subjectionem civilem invaluit, sensim transferint in principis alicujus imperium, nobis tamen videntur segregum familiarum saltem capita non adeo oblivisci potuisse pristinae suæ libertatis & independentiæ, ut absoluto & arbitrario unius dominio se & omnia pristina sua jura simul & semel mancipaverint. Quin potius illa tantum jura pristinae majestatis suæ domesticæ principi præsumuntur contulisse, quæ externam saltem familiæ incolumitatem concernerent: iis partibus, quæ ad internam familiæ directionem spectarent, quæque domi se imprimis exserunt, sibi intra familiam in posterum quoque reservatis. Atqui hinc arcessendum existimaverimus longum illum morem, qui po-

postea in familiis privatis circa exercitium horum jurium obtinuit. Quemadmodum etiam in aliis atque aliis regionibus, ubi liberior reipublicæ species invaluit, nonnulla horum in liberos jurium, ex arbitrio civium privato adhuc dispensantur. Quæ tamen gentium morationum consensu, ceteris civilis imperii partibus, maximam partem hodie annumerantur.

§. XI.

ANtequam terminum huic dissertationi figimus, libet inquirere, num, sicut status naturalis hodie quoque reviviscentis; ita potestatis illius, quam olim obtinere capita familiarum segregum, non plane abolitæ simulacra aliqua etiamnum in imperiis residua habeamus? Certe, si monarchicum inspexerimus imperium, videtur illud non multum ab illa pristina & familiaris imperii indole discedere.

In

In illa forma, præsertim ubi absoluta invaluit, prout ex unius imperantis voluntate & arbitrio, omnium imperii jurium administratio in solidum dependet, non illorum modo, quæ ad rempublicam pertinent, sed eorum etiam, quæ privatim aulæ principalis incolumitatem concernunt: Ita vel ex eo pronum erit videre, in ditione parentum principum esse subolem eorum omnem, non ex fine educationis solum, sed juxta quoque delicto: si quid ad turbandam publicam incolumitatem necessarij aut impij adversus parentem regem atque Dominum suum machinari ausa fuerit. Et cujusmodi a parentibus Dominis severissime exerciti imperii in añalibus rerum orbe gestarum prope innumera suppetunt exempla. Illud in veteri Romana historia decantatissimum *Titi Mantii Torquati* consulis, quem ingenita parentibus liberorum caritas permovere non potuit, quin

filiū

filium suum, adversus edictum in
 hostem pugnantem, securi per-
 cuteret, nunc non moveo. Ne-
 que *Philippi II.* Hispaniarum re-
 gis, qui *infantem* primogenitum,
 eundemque futurum imperii suc-
 cessorem, cum regnum habere,
 quam exspectare volens, parentis
 se imperio contumaciter oppone-
 ret, ultimo vitæ supplicio subjecit.
 Neminem nostrum fugit *Moschovita-
 rum Imperatoris* nuper defuncti re-
 cens exemplum severitatis in filium
 rigidissime exercitæ. Qui cum pie-
 tatem, & obsequium, & subjecti-
 onem, quam parenti Domino de-
 beret, multis modis læsisset, nul-
 laque ad officium leniori increpati-
 one revocari posset, non spem po-
 tiundi imperii solum ignominia
 amissionis permutavit, sed & carce-
 re, & libertate, si non ipsa vita
 quoque privatus fuit. Colophonii
 vero dictis suffragium Clariss.
Vildes non pigebit adponere, in hi-
 storie sue *pragmaticæ* opere ante lau-
 da-

dato itidem contendenti, in omni
 ubique gentium statu politico
 primum & antiquissimum impe-
 rium fuisse monarchicum, quod
 ad pristinum statum domesticum
 illud, quam cetera, magis exacte
 quadret.

SOLI DEO GLORIA!

